

24.10.2021

Innspill til familie- og kulturkomiteen - Statsbudsjett 2022

Barneombudet har innspill til Prop. 1 S (2021-2022) for Barne- og familiedepartementet knyttet til kommunalt barnevern i kapittel 854 post 60 og til en trygg digital oppvekst i kapittel 846 post 21. Vi har også innspill til Prop. 1 S (2021-2022) for Kulturdepartementet kap. 352 post 71 om universell utforming av skolebygg. Vi ber om at komiteen:

- Opprettholder øremerkede midler til stillinger i kommunalt barnevern og øremerker ytterligere 250 millioner kroner til nye stillinger i barnevernet.
- Bevilger midler til forebygging i kommunene med ny barnevernsreform.
- Bevilger midler til tiltak for oppfølging av strategien «Rett på nett» og handlingsplanen som skal utarbeides.
- Anmoder om at det skal opprettes et forskningssenter for barn og digitale medier og setter av tilstrekkelige ressurser til dette.
- Øremerker 400 millioner kroner til universell utforming av skolebygg.

Kapittel 854 Post 60 (Kommunalt barnevern)

De tidligere øremerkede midlene på post 60 har dekket tilskudd til om lag 1 020 årsverk i det kommunale barnevernet mellom 2011 og 2018. Departementet foreslår å overføre de øremerkede midlene over på rammetilskuddet (Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, kap. 571, post 60).

Grunnloven og barnekonvensjonen forplikter staten til å sørge for at barn i Norge får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse. At Stortinget har valgt å delegere ansvaret for barnevernet til kommunen, fritar ikke staten for ansvaret. Barnevernet er en av våre viktigste velferdstjenester, og myndighetsutøvelsen er kompleks og krevende. Barnevernet har myndighet til å gjennomføre inngripende tvang mot barn og familier, og står i en særstilling blant våre kommunale tjenester. Det påhviler derfor Stortinget et særlig ansvar for å påse at alle kommunale barneverntjenester til enhver tid er rustet til å ivareta oppgavene de er satt til å utføre.

Flere tilsyn med barneverntjenesten de siste årene har avdekket alvorlige mangler, og vist at barn ikke har fått nødvendig hjelp. Barnevernet har i tillegg fått flere og mer krevende arbeidsoppgaver, samtidig som antall bekymringsmeldinger har økt kraftig.¹ Det vil i tillegg komme flere oppgaver med ny barnevernlov og barnevernsreform. Eksempelvis skal kommunene få ansvar for all veiledning og oppfølging av fosterhjem.

Et avgjørende premiss for en god barneverntjeneste er nok ansatte, med tilstrekkelig tid til å gjøre en god jobb. Dette er ikke tilfelle i alle kommuner, og Barneombudet har også før barnevernsreformen vært bekymret. Vi vet at 80 prosent av ansatte i kommunalt barnevern opplever at stor arbeidsmengde hindrer dem i å gjøre en god nok jobb.² To av tre barnevernledere sier at de ikke har nok saksbehandlere i sin tjeneste.³ Saksbehandlere i barnevernet kan ha ansvar for opptil 30-50 barn samtidig.⁴ Barne- og familiedepartementet har opplyst Stortinget om at 216 av landets 267 barneverntjenester i gjennomsnitt har mer enn 15 barn per ansatt, og at det må ansettes 1250 nye saksbehandlere i barnevernet for å nå nivået de ansatte mener er forsvarlig.⁵

¹ Bekymringsmeldinger har økt med 56 prosent mellom 2008 og 2019

² Fellesorganisasjonens (FO) barnevernsundersøkelse fra 2015

³ <https://www.nifu.no/publications/1569768/>

⁴ [https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern_kommunemonitor/#/00/dekningsgrad-og-kapasitet#antall-barn-med-undersokelser-eller-tiltak-per-arsverk-\(2018\)](https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern_kommunemonitor/#/00/dekningsgrad-og-kapasitet#antall-barn-med-undersokelser-eller-tiltak-per-arsverk-(2018))

⁵ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=76220>

Det er i dag ingen bemanningsnorm i barnevernet. Med de nye oppgavene barnevernet får må staten sikre at barneverntjenesten har nok ansatte.

Selv om det er kommunisert at barnevernsreformen skal være en oppvekstreform, gjenspeiles ikke dette i statsbudsjettet. Bufdir fremholder at barnevernsreformen skal føre til at «kommunene skal få bedre muligheter og sterkere insentiver til å prioritere forebyggende tilbud til barn og familier». På budsjettet for 2022 tilføres imidlertid ingen midler til forebygging. Pengene som er satt av til reformen nå gjelder i hovedsak kompensasjon for økte egenandeler for statlige tiltak og kompensasjon for avvikling av refusjonsordningen til forsterking av kommunale fosterhjem. Det er ingen midler til forebygging. Kommunene må derfor prioritere mellom å opprettholde og igangsette tiltak eller bruke midlene på forebygging. Selv om det er forslått en toårig overgangsordning som skal dekke utgifter til allerede igangsatte tiltak, kompenserer ikke denne for manglende midler til forebygging. Stortinget må derfor bevilge midler til forebygging i kommunene. Dersom dette ikke gjøres, vil reformen føre til økte forskjeller mellom kommunene og et dårligere tilbud til de mest utsatte barna.

Barneombudet ber om at de øremerkede midlene til stillinger i kommunalt barnevern videreføres. I tillegg mener vi det bør øremerkes ytterligere 250 millioner kroner til nye stillinger i barnevernet. Stortinget bør også be regjeringen om svar på hvilke midler som er tiltenkt forebygging i kommunene når barnevernsreformen trer i kraft.

Prioritere midler til arbeidet med trygg digital oppvekst i budsjettet (kapittel 846 post 21)

I budsjettet er det beskrevet pågående arbeid for at barn skal få en trygg digital oppvekst, men det er ikke bevilget midler til arbeidet fremover. Vi er bekymret for at dette innebærer at det nødvendige løftet for en trygg digital oppvekst uteblir. Vi forventet å se en tydelig prioritering i budsjettet for 2022.

Vi har lenge etterlyst en samordnet statlig innsats for at barn skal ha en trygg digital hverdag. Komiteen anmodet i budsjettet for 2021 regjeringen om å samordne arbeidet og gi et departement koordineringsansvaret. Regjeringen fulgte dette opp i Barne- og ungdomskultur-meldingen (Meld. St. 18 (2020-2021)). Her fremgår det at Barne- og familiedepartementet skal være koordinerende departement og at det skal utarbeides en nasjonal strategi. Regjeringen la frem strategien «Rett på nett» i september 2021. Denne skal følges opp med en Stortingsmelding og handlingsplan. *Barneombudet ber komiteen om å sette av midler til oppfølging av strategien i årets budsjett på kapittel 846 post 21.* Det må være synliggjort hvilke midler som følger med til oppfølging og tiltak.

Regjeringen skriver i sitt forslag til statsbudsjett at de vil starte arbeidet med å utrede opprettelsen av et forskningssenter for barn og digitale medier. Det er bred enighet om nødvendigheten av et slik forskningssenter. I tillegg til Barneombudet er dette trukket frem av forskere på feltet, av medieskadelighetsutvalget i NOU 2021:3 og FNs barnekomite. Det er bra at arbeidet kommer i gang, men vi hadde forventet at det kom midler til å opprette et slik forskningssenter, ikke bare utrede. Det er et stort behov for mer kunnskap i politikktutforming og i praksisfeltet. Ressursene som brukes må basere seg på kunnskap, ikke synsing og frykt. Vi ber komiteen om å anmode om at det *skal opprettes* et tverrfaglig forskningssenter knyttet til et universitet- eller høyskolemiljø så raskt som mulig. Det må konkretiseres hvilket beløp som avsettes.

Universell utforming av skolebygg (Programkategori 08.45 - kap. 352 post 71)

Tilgjengelige skolebygg er en forutsetning for å sikre en inkluderende utdanning. Likevel utestenges mange barn med funksjonsnedsettelse fra sin nærskole fordi skolen ikke er

universelt utformet. Kartlegginger viser at så mye som 1/3 av undervisningsbyggene i grunnskolen har mangler.¹ Både FNs barnekomite, FNs komite for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne og FNs spesialrapportør på feltet funksjonsevne har kritisert Norge for ikke å ha prioritert dette arbeidet og sørge for økt tilgjengelighet til skolebygg.²

I forslag til statsbudsjett anerkjennes at dårlig tilgang til skolebygg er et problem. Likevel ser vi ingen konkrete planer for fremdrift og finansiering. Ny regjering vil realisere «veikart for universelt utformet nærscole 2030».³ Dette krever imidlertid at Stortinget bevilger nødvendige ressurser over statsbudsjettet.

Barneombudet ber komiteen om å øremerke 400 millioner kroner i budsjettet for 2022. På sikt bør det innvilges en samlet tilsagnsramme på inntil 2,2 milliarder. Verdien av nyttevirkningene er ansett å overstige denne kostnaden.⁴

Ta gjerne kontakt for mer informasjon:

Mathias Lia Nordmoen, mathias@barneombudet.no, 91812285